

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSA.

I.

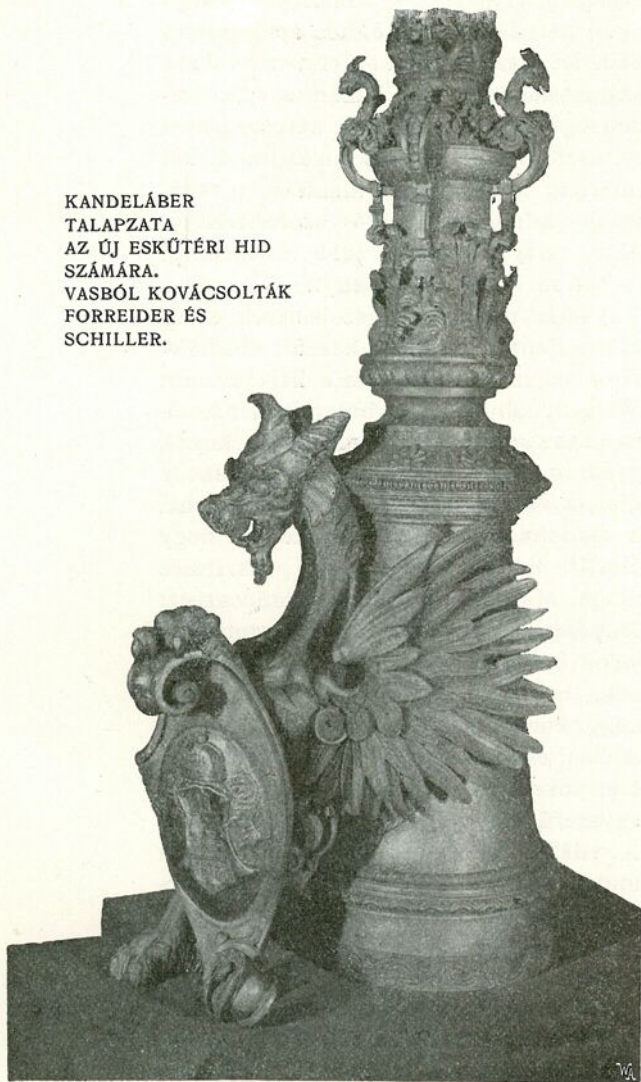
Emberi számítás szerint a múlt esztendő nagy eseménye, a párisi kiállítás, fordulópontot volt hivatva jelölni modern iparművészetünk történetében. Tudatában voltunk gyöngeségünknek; tisztán láttuk, hogy mi, kik még csak a kezdet kezdetén voltunk, a fejlett, az óriás eszközökkel

dolgozó külföld előtt nagy sikert nem érhetünk el. Ellenben reméltük, hogy a Párisban összegyűlő műipari alkotások sokasága új gondolatokat fog adni művészeinknek, új lendületet iparművésztünknek. A párisi kiállításra fordított pénz- és erőáldozataink megtérültét nem külföldön, hanem idehaza kerestük; külső sikerben nem igen mertünk hinni, ellenben bizton vártuk iparművészetünk jelentős fordulatát, új irányok születését s az eddigiek gazdagodását.

Szerencsére csalódtunk. Művészi iparunknak Párisban volt sikere. Zsolnay Rapoport s az ungvári butorgyár eredményei örömmel és büszkeséggel töltöttek el. Több volt ez, mint a mennyit az esélyek józan mérlegeléséből előre sejteni lehetett.

S szerencsésen csalódtunk másik feltevésünkben, a párisi kiállításnak ránk való hatásában is. Mi volt természetesebb, mint azt hinni, hogy iparművésztünk az egész világ ama nagyszerű versenyéből megváltozva, új tartalommal megtelve fog hazatérni? Mi volt okszerűbb, mint azt következtetni, hogy ez a nagy jelentőségű esemény döntő tényezőként fog szerepelni iparművészetünk kialakulásában? Azonban a valóság következetesebb a leglogikusabb elméletnél is. A jelen karácsonyi kiállítás a párisi hatásokból úgyszólván semmit sem mutat. Lényeges eredményeiben inkább arról tanúskodik, hogy tervezőink tovább haladtak a maguk útjain, s a szajnaparti benyomásoktól magukat megzavarni nem hagyták. Mi, az elmélkedés emberei, csak most látjuk be, hogy ez valóságos szerencse; hogy a hol mi nevezetes fordulót kerestünk, ott tulajdonképp veszedelmes örvény volt, melyet művészetünk biztos ösztöne elkerült. A karácsonyi kiállítás fő vonása talán ép az, hogy a párisi világ-

KANDELÁBER
TALAPZATA
AZ ÚJ ESKÜTÉRI HID
SZÁMÁRA.
VASBÓL KOVÁCSOLTÁK
FORREIDER ÉS
SCHILLER.

verseny nélkül is ugyanilyen lehetett volna; és iparművészetünk életerejére vall, hogy azt a nagy eseményt ekként negligálhatta. A magyar iparművészet ennél kedvesebb karácsonyi meglepetést jóbarátainak nem szerezhetett.

II.

Kiállításunkon ezúttal a butor uralkodik. Huszonnégy teljes szobaberendezés — olyan nagy szám, minőhöz eddig szokva nem voltunk. Régebbi kiállításaink inkább csak kóstolót szoktak nyújtani; ez az első, a mely a mennyiséggel is hat. E tényből is örömmel konstatálhatjuk, hogy a modern irány iparosainak mind szélesebb körét hódítja meg.

Mindjárt az előcsarnokban *Wiegand* Ede két szobájára akadunk. A kékre pácolt jávorfából készült ebédlő finom hangulatával, rendkívüli előkelőségével ragadja meg figyelmünket. Pedig a diszítés a minimumra szorítkozik; a butorok fája síma, faragás nélkül való; csupán csak az ízléses veretek élénkítik. Ime, a végletek érintkeznek, s a legkifejlettebb elegancia ismét a legnagyobb egyszerűséghez tér vissza. *Wiegand* mellőzi a diszítő cifraságokat, s csak anyaga nemességével, színeinek választékosságával s a butorok könnyű nyulánkságával akar hatni. Ugyanezen tényezők szerepelnek másik szobájában, a szürkére pácolt jávorfa hálószobában is. A szín rendkívül finom; a formák komolyak, s még az ebédlőénél is kevesebb díszet hordanak. A szűk helyen a szoba hatása azonban nem érvényesül kellően.

Wiegand ízlése már határozottan kifejlődött, s műveit egységes, egyéni szellem jellemzi. Praktikus tudása is megnövekedett, s butorain kevés a kifogásolni való. Ha az ebédlő székeinek túlságosan éles karfáit, a háló pamlagának zavaróan élénk burkát, s ugyanitt a formai és gyakorlati szempontból egyaránt nem sikerült toiletteasztalt felemlítjük, már végeztünk is kifogásainkkal. Ellenben dicsérünk kell az egyes butorok átgondolt,

a praktikus követelményekhez kitűnően símuló kompozícióját. A székeken kellemes ülés esik; a hálószoba kis pamlagja intim beszélgetésre hí; az ágy mennyezetének felső kis ablaksora, melyen a lámpa vagy a reggel fénye átszűrődhetik, igen kedves; a háló szekrényes az ebédlő pohárszéke pedig a tér raffinált kihasználását mutatják.

Mindezen butorok jellemző és legértékesebb tulajdonsága: a szerkezeti tisztaság. *Wiegand* képzelete a szerkezetből indul ki s azt nagy határozottsággal ki is fejezi. Ez az ő művészetének biztos, egészséges alapja, s ennél fogva könnyen nélkülözheti az ékítés apró járulékait. De a szerkezetet azért nem mutatja száraz ridegségében; hanem a szín eredetiségével s a formák karcsúságával az éстетikai érzést is kielégíti. E két intérier a karácsonyi kiállítás legeurópaibb színvonalon álló szobaberendezése, mely a külföld jobb alkotásaival is bátran kiállja a versenyt.

A tárlat másik kiváló szobaberendezése *Horti Pálnak* szilfából készült ebédlője. *Hortinál* még meglepőbb a haladás mint *Wiegandnál*. Régebbi butorait szinte elnyomta a sok diszítés; a mindent bekúszo, gyakran okadatlanul előtérbe tolaikodó dísz, a kanyargó vonalak útvesztője azt a hiedelmet kelthette a nézőben, hogy *Hortit* tehetsége tisztán a diszítésre utalja. *Mostani* szobájával a művész ezt fényesen megcáfolta. A természetes faszínű butorokról hiányzanak a régi görbék, helyöket a szabadon érvényesülő nagy konstruktív vonalak foglalják el. A diszítés szerényebbé vált; párhuzamos hornyokra s a szekrényeken egyetlen, egyszerű mintájú intarziára szorítkozik. A világos szerkezet mindenütt tisztán mutatkozik; s bizonyos józan komolyságot, kellemes nyugodtságot ad a szobának. Az apró hibák, pl. a székek karfáinak élessége, a márványlapok kiszögellése, a kisebb pohárszék felső oldalfalainak leferdített sarkai, ez összbenyomáson nem változtatnak. A szoba egészének

kompozíciója is érdekes: a bútorok két főtipusra oszlanak, melyek között formai, sőt díszítésbeli rokonság is alig van. A falhoz támaszkodó szekrények az egyik, a szabadon álló asztal és székek a másik típus, s a kettő közt a kapcsolatot, vagy jobban mondva az átmenetet a tálalószék képviseli, mely feladatának megfelelően lábainak formájában az asztalt, felső részének kiképzésében a pohárszéket követi. Dacára ez ügyes megoldásnak, a szigorú elmélet azt követelhetné, hogy a szoba egységének érdekében, a bútorok két faja között formai közösség legyen s csak ezen az általános egységen belül fejezzék ki funkcióik kétféleségét. Az elmélet a kompozíció egységét óhajtja, úgy mint a poétika a drámában az egységes cselekvény elvét hirdeti. Tudvalevőleg azonban a legkiválóbb drámák egész sora ennek dacára is kettős cselekvényen épül. Hortinál a kettősség nem bántó s így őt ezért jogosan kárthatni nem lehet.

Wiegand és Horti műveinek összehasonlítása nagyon tanulságos. Alapjában ma már mindketten ugyanazt az elvet, a szerkezet fensőbbiségét vallják; a díszítésnek mindketten csak alárendelt szerepet juttatnak; s mégis sok tekintetben szinte ellentétei egymásnak. Wiegand a kicsit, a vékonyat, a kecseset keresi; Horti a nagyot, a vastosat, a tömört. Amaz finomabb, hangulatosabb, raffináltabb; ez nyugalmasabb, kevésbé mesterkélte. Wiegand pohárszéke talán csak fele Hortiének; de rendkívüli leleményességgel használja ki a csekélyebb teret. Viszont Horti padjára, székeire sokkal nyugodtabban ül le az ember, mint Wiegand szilárd szerkezetű, de vékonyságuknál, düledező vonalaiknál fogva a törékenység benyomását keltő karosszékeire. Wiegand alkotásainak elsőrangú ész-tétikai ható tényezője a szín; Hortinál ez kevésbé van kifejlődve, s helyette inkább a formák tömege hat. Amaz a színekben nagyon válogató; kerüli a közönségeset; ízlése európai, s szobája egy fővárosi ember

fejlett inyének való csemege; emez polgáriásabb; szobája jól, sőt talán jobban illenék valamely vidéki úrilakba; butorainak színéből, formáiból, szerkezeti beosztásából hiányzanak ellenlábásának apró, gyakran rejtett finomságai; ezek helyett a fa természetes színének, formájának egyszerű józanságával, arányainak komoly erejével elégit ki. Wiegand a kicsiszoltabb, a hangulatosabb; Horti az erővel teljesebb. Tehetségük mintegy kiegészíti egymást; hisz az ideális lakásberendezés két külön szellemű szakaszt mutat: a férfi és a nő lakosztályát. Horti tehetsége a komoly dolgozó- és férfiszobákban, a terebélyes ebédlőkben érvényesül; Wiegand szellemének ellenben a szalonok finom bája, a női szoba szeszélyes gráciája, a háló intim hangulata felel meg.

Mindkét művészt határozott egyéni felfogás, erős önállóság jellemzi. Wiegandnál ez talán kevésbé szembeötlő; első pillantásra az ő művei bizonyára sokakat osztrák és angol mintákra emlékeztetnek. Ez természetes; az ő szobái a fővárosi, európai ízlésű emberek számára készülnek, s ma már a művelt emberekben, bármily nemzethez tartozzanak is, van némi ízlésközösség. Ezen túl azonban az ő művei is eredetiek, s a mi sajátos felfogásunknak megfelelők. Nyugodtabbak, okosabbak, egyszerűbbek mint a bécsi bútorok; kedvesebbek, graciózusabbak, mint az angolok. Még az ebédlő erős kék színe is a modern magyar művészet speciális felfogásának jeléül tekinthető, hisz a képzőművészeti társulat téli tárlatán, a fiatal magyar művészek legjobbjainál szintén e törekvéssel, ugyancsak a színeknek e majdnem nyers erejével találkozunk.

Hortinak szobájában mindjárt a belépésnél igaz magyar hangulat fog el; úgy érezzük, hogy egy magyar úrnak nyugodt, derült, kényelmes lakában vagyunk. Jellemző, hogy mindezen szobák díszéből teljesen hiányzanak az ú. n. magyar motívumok. Iparművészetünk végre megszabadult veszedelmes tévhitéből, mely a

magyarságot csupán szűrőknek, cserepeknek elavult, halott motívumaiban kereste, a helyett hogy az egyetlen, bő forráshoz, magyar művészek magyar lelkéhez fordult volna. Elaggott, életre nem képes hagyományokból *magyaros* dolgokat lehet összefoltozni, de *magyart* csak a szabad, idegen befolyásoktól ment művész képzetele teremthet. Horti magyar szobája tanúság reá.

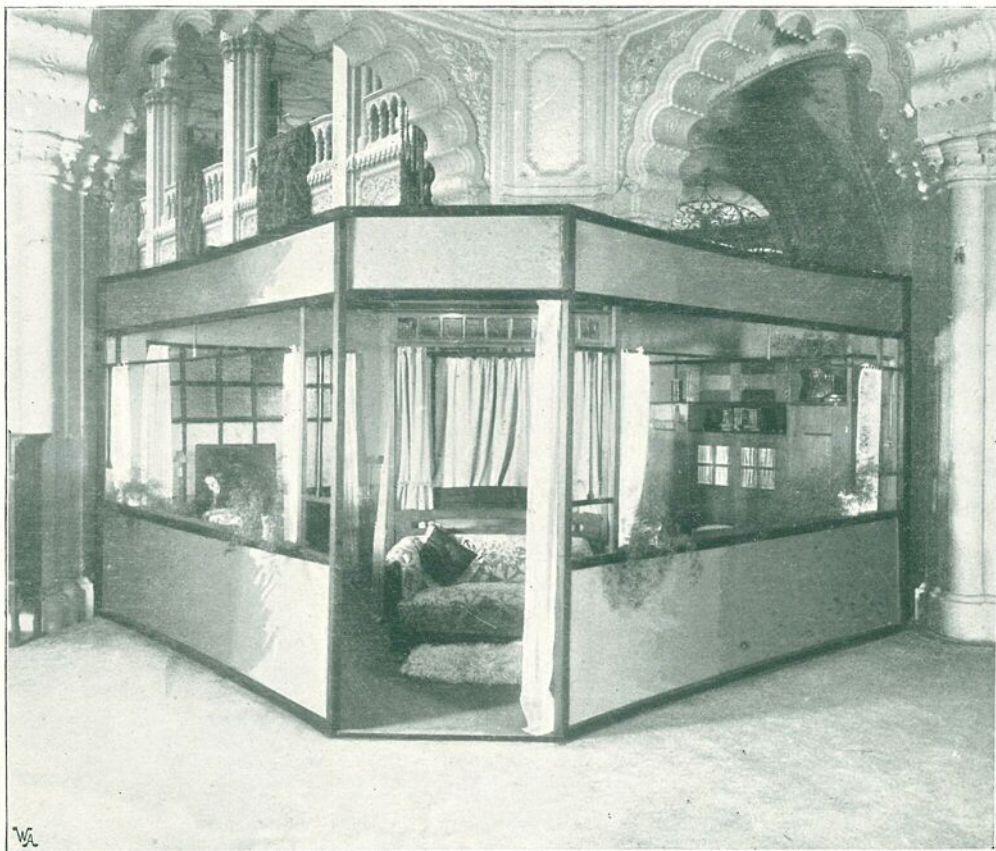
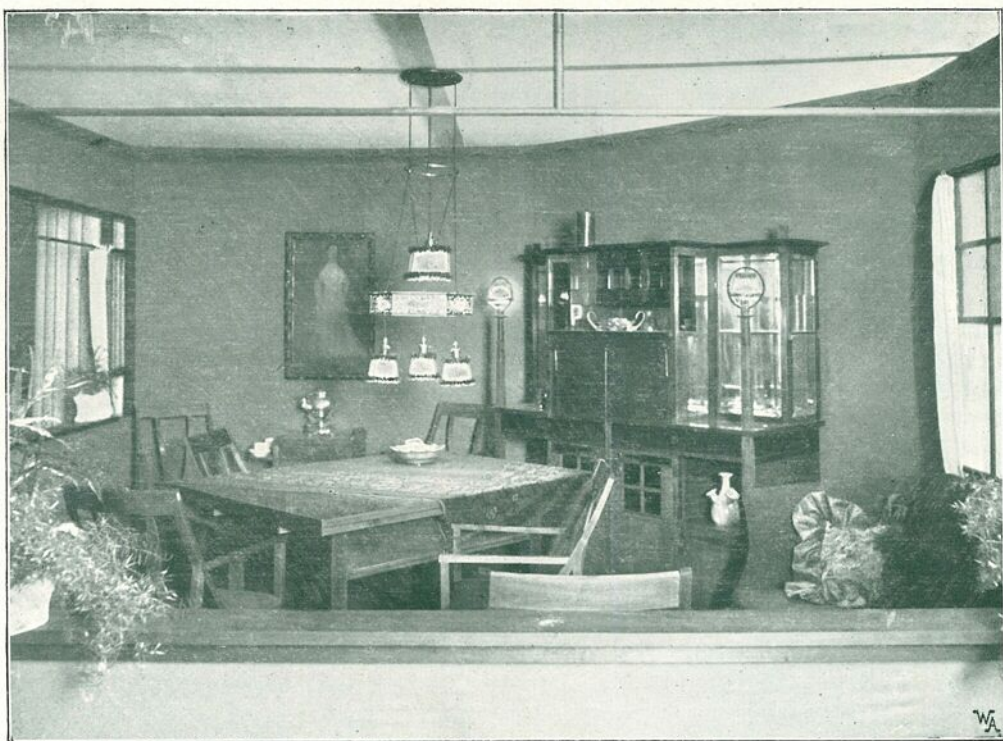
III.

Sok figyelemre méltó akad a kiállítás többi szobaberendezésében is. Ha talán kelleténél rövidebben foglalkozunk velők, annak csak az az oka, hogy tárgyalásuk elvi szempontból kevésbé gyümölcsöző.

Faragó Ödön öt teljes szobaberendezést állított ki, egy egész lakást, az előszobától a hálóig. Tagadhatatlanul sok tehetség, sok gond nyilvánul bennök; de még sem elégitenek ki bennünket, mert meg vagyunk győződve, hogy éppen Faragóban még több tehetség rejlik, s hogy még több gondot követelhetünk tőle. Neki érdemeiért annyi s oly magas helyekről jövő elismerésben volt és van része, hogy mi azokat ujólag kiemelni feleslegesnek tartjuk. Ellenben iránta való kötelességünknek hiszszük, minél keményebben és határozottabban rámutatni azokra a hiányokra, melyek meggyőződésünk szerint műveinek hatását csorbítják, értékét csökkentik. A művész, úgy látszik, megalkuszik a nagy közönség ízlésével; nem elég határozott, nem elég modern; az itt-ott elszórt barokkos motívumok, az empire salon és a Biedermeyer hálószoza erre vallanak. A nagy közönség a kiállításon talán csakugyan Faragó műveinek itéli oda az elsőséget, de ez nagyratörő művész ambícióját ki nem elégítheti. A művésznek a publikumot nem követnie, hanem vezetnie kell. Faragó néha túlságosan ragaszkodik a régi stílusokhoz; a szerkezetet nem fejezi ki elég határozottsággal, s halmozza a díszítést néha ott is, a hol alkalmazása nem jogosult.

Példa erre előszobája, a hol a tükrök foglalása, a szekrények térbeosztása nem elég gyakorlati, s a hol a díszítés szinte játékká fajul. Ha nem is úgy fogjuk fel az előszobát, mint a lakás előhangját, a hol tehát minden teljesen egyszerű, nyugodt, dísztelen legyen, hogy a következő szobák hatását ne gyengítse; ha úgy tekintjük is, mint átmenetet az utca zajából a lakás csendjébe, szóval ha jogosultnak tartunk is benne némi rusztikus, hangos nyersséget: — Faragó díszének sokaságát, nyugtalanóságát mégis túlságosnak érezzük. Butortervezőink majdnem mind a díszítés túltengésével kezdték pályájukat; s már csak ezért is reméljük, hogy Faragó is rálép az egyszerűsödés, a művészi ökonomia útjára. Mihelyt a sok fojtó dísz lehámlik, a szerkezet feléled, s az alkotásokba igaz, egészséges élet költözik. Kívánjuk, hogy Faragó tehetsége, kiváló gyakorlati tudása minél előbb tisztábban érvényesülhessen.

Az Iparművészeti Társulatnak a kereskedelemügyi miniszter jóvoltából megnövekedett anyagi ereje lehetővé tette, hogy a maga költségére megfelelő munkákat rendelhessen az egyes iparosoknál. A jelen kiállítás gazdagsága, változatossága részben ennek az örvendetes körülménynek köszönhető. S a Társulat vezetősége bebizonyította, hogy tudatában van annak, mi az iparművészet mai állapotában a legfontosabb, a legsürgősebb feladat, midőn első sorban *olcsó* polgári szobák készítésére fordította gondját. Mert addig, míg a modern mozgalom csupán költséges fényűzési cikkeket tud teremteni, hivatásának csak kisebbik felét oldotta meg. Első sorban, erejének teljes latba vetésével, arra kell törekednie, hogy megfeleljen a mindennapi élet követelményeinek, s kielégítse annak szükségleteit. Csak ha majd megszűnik kiváltságos osztályok privilégiuma lenni, ha majd be tudott hatolni gazdagnak és szegénynek lakába egyaránt; ha a leg egyszerűbb butordarabra csak úgy rányomta bélyegét, mint az ezreket érő

EBÉDLŐ S HÁLÓSZOBA.
TERVEZTE WIEGAND EDE.
KÉSZITETTE LINDNER MANÓ.

EBÉDLŐ.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE MAHUNKA IMRE.

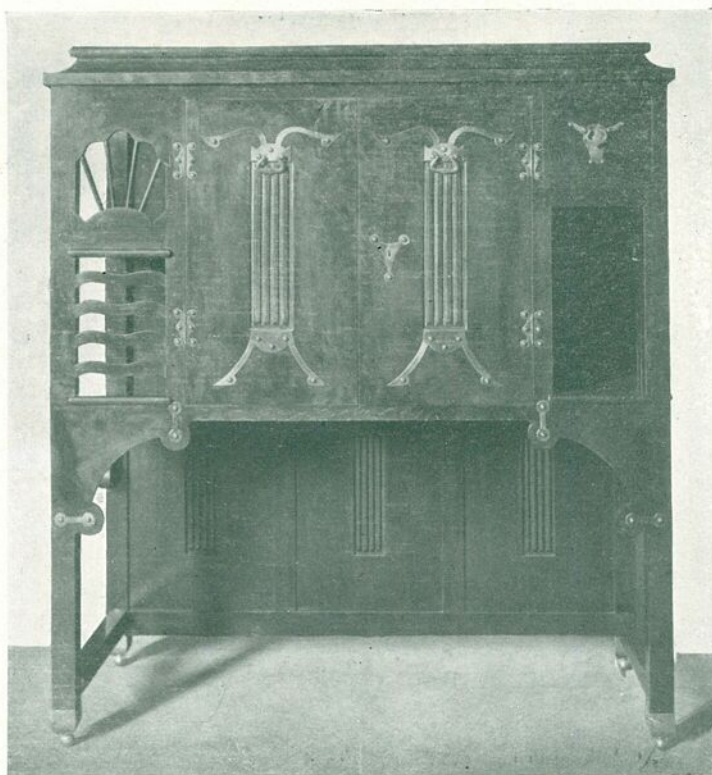
EBÉDLŐ SZEKRENY.
TERVEZTE WEISZMANN BÉLA.
KÉSZÍTETTE LUKÁCSOVICS JÁNOS.

EBÉDLŐ.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE HAJTS JAKAB.

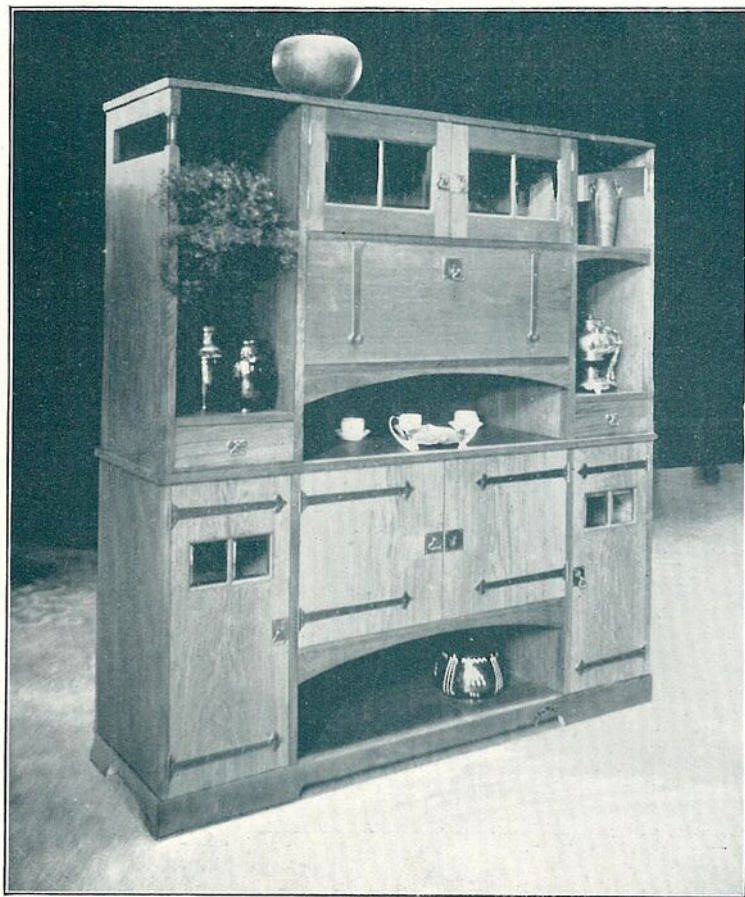

KÖNYVSZEKRÉNY, KÁRTYÁZÓ ASZTAL SZÉKEKKEL.
TERVEZTE GYALUS LÁSZLÓ.
KÉSZÍTETTE KUCZORA FLÓRIÁN.

SZIVARSZEKRÉNY,
JÁTSZÓASZTAL S SZÉK.
TERVEZTE GYALUS LÁSZLÓ.
KÉSZITETTE
KUCZORA FLÓRIÁN.

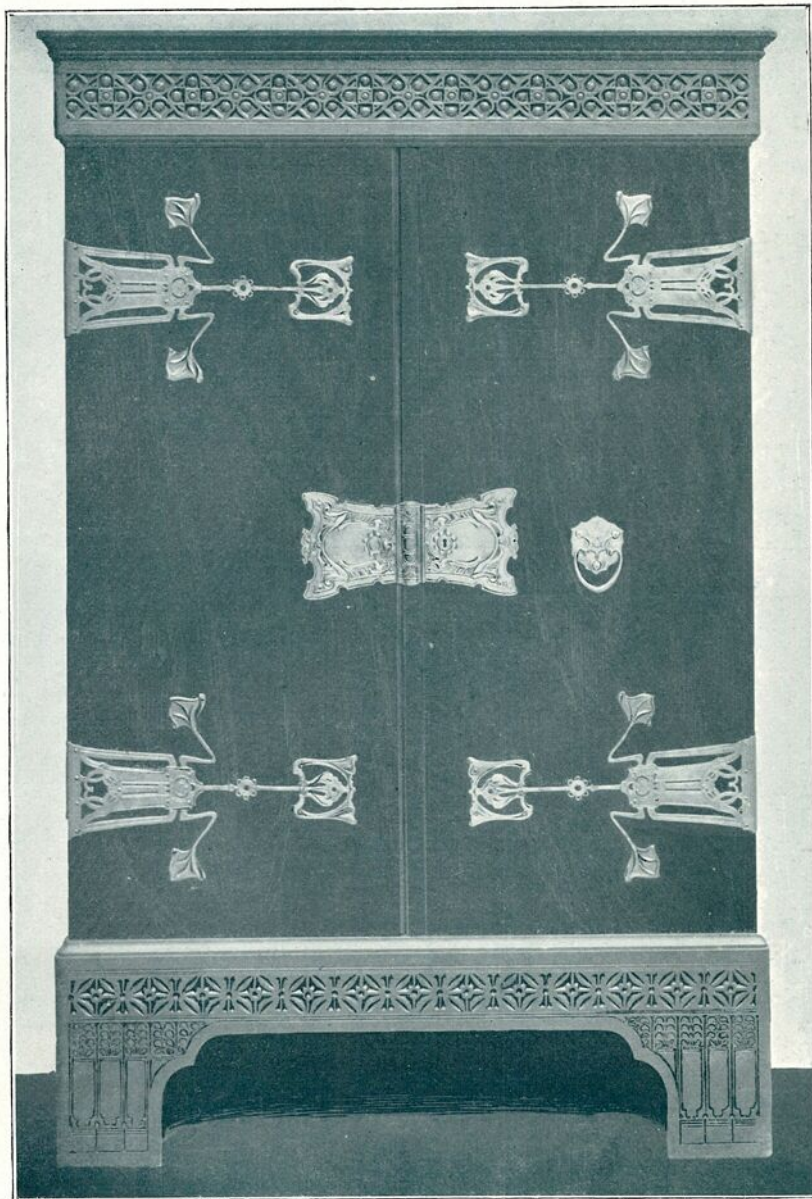

EBÉDLŐ SZEKRÉNY.
TERVEZTE WIEGAND EDE.
KÉSZÍTETTE
MELCZER NÁNDOR.

EBÉDLŐ.
TERVEZTE RAFFAI LÁSZLÓ.
KÉSZÍTETTE
A BÚTORCSARNOK
SZÖVETKEZET.

MŰTEREM SZEKRÉNY.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE MELCZER NÁNDOR.
A RÉZ VERETEKET KOVÁCSOLTA LUDWIG EDE.

SZALON.
TERVEZTE
FARAGÓ ÖDÖN.
KÉSZÍTETTE
A BUTORCSARNOK
SZÖVETKEZET.

SZALONSZEKRENY.
TERVEZTE
FARAGÓ ÖDÖN.
KÉSZÍTETTE
BODON KÁROLY
ÉS FIA.

vázára — akkor válik majd igazán korunk művészetévé. Ennek a célnak elérésére kell most minden tényezőnek összefognia.

A modern mozgalom lényegével, művészeti felfogásának irányával ez a feladat nem áll ellentétben, sőt annak okszerű folyamánya. A modern iparművészet egyszerűsége törekszik, a szerkezet nyílt kifejezését tartja elsőrendű kötelességének, s ez drága vagy olcsó anyagban egyképpen érvényesülhet. Wiegand és Horti szobáján már kiemeltük a konstruktív törekvést. Mennyivel inkább meg kell ennek lennie az olcsóbb szobákban, hogy művészien hathassanak. Ezeknek tisztán világos szerkezetükkel, szép vonalaikkal kell hatniok, mert az olcsó diszítést, a szurrogatumokkal való dolgozást a modern felfogás feltétlenül elítéli. A kiállítás olcsó szobái nem mind jártak jó nyomon. Raffai és Malomsoky butorai kissé követelőznek; nem akarják bevallani egyszerű polgári voltukat. Jobb, sőt nagyon jó Bodon Károly hálószobája. Csak el kell hagynunk belőle a felesleges és éppen nem jól ható faragásokat, s szinte mintáját kapjuk a modern, polgári viszonyokhoz szabott, lakásberendezésnek. A szerkezet érvényesülni fog; a nagy vonalak felszabadulnak, s az intériőr egészének rendkívül kellemes, nyugodt lesz a benyomása. Ez a szoba határozott, s megbecsülésre méltó eredmény.

A butornak egészséges józanságra, nem pedig szeszélyes eredetiségre kell törekednie; mert feladata nem az, hogy hirtelen művészi benyomásokat keltsen a szemlélőben, hanem hogy állandóan szolgálja ura kényelmét. A jó butor típus, melyet százszor lehet ismételni, s a századik példány ép olyan értékes, mint az első. Az iparművészet céljait nem szabad a művészetével összetéveszteni. Művészen lényeges az eredetiség; iparművészen másodrendű. Művész munkájában első sorban a művész egyéniségét keressük; iparművészeti alkotásokban mindenekelőtt a formai és gyakorlati

megfelelőséget. A modern német iparművészetnek éppen az eredetiség hajszolása a rákfenéje. A mi kiállításunkon e baj szerencsére alig jelentkezik; úgy szólván az egyetlen Gyalus az, kin az eredetiségnek némi túltengése észlelhető.

Általában meg lehetünk elégedve butorkiállításunkkal. Haladás az egész vonalon; a magyaros motívumok izléstelen halmozása megszűnt, s helyét magyar felfogás foglalta el; mindenütt józanodást, egyszerűsége való törekvést, a „secesszió“ túlhajtásaitól való tartózkodást s szerkezeti tisztulást tapasztalunk. A kiváló vagy legalább jó szobák egész sorát említettük már, melyekhez még Lingel Károly szép férfi dolgozó-szobáját kell csatolnunk.

Külön kiemelendő az asztalosmunka általán magas színvonala. Itt is Wiegand és Horti szobái járnak elől, melyeknek készítői, Lindner Manó, illetve Mahunka Imre igazán elsőrangú termeltek. Ugyancsak kitűnő munkájával lep meg Mocsay József műasztalos magyar tölgyfából készült, józan egyszerűségű tálalószekrénye. Gyalus bútorainak asztalosmunkája is elsőrendű.

IV.

A modern iparművészet a szükségeset hangsúlyozza, de azért nem hanyagolja el a kellemest sem. Karácsonyi kiállításunkon is a butor uralma mellett elég jól vannak képviselve azok a tárgyak, melyek csupán a fényűzést, az ember diszítő hajlamát szolgálják.

Első helyen nálunk is a modern művészi ipar elkényeztetett kedvence, a kerámika áll. Pedig ez alkalommal Zsolnay hivatalosan nem vett részt a versenyben. Egyes intériőrökben elszórt, díszül átengedett darabjai mutatják, hogy az utolsó évben minden tekintetben nevezetesen haladott. Annál inkább sajnáljuk távollétét, s reméljük, hogy csak hamar múló elkedvetlenedés volt az, mely őt ezúttal távol tartotta. Hiányzása csorbát ejt a kiállítás teljességén, hisz még egy-

két év előtt magyar iparművészeti kiállítás ő nélküle el sem volt képzelhető. Azóta nagyot mentünk előre s a mostani tárlaton új, magas színvonalon álló keramiai törekvésekkel találkozunk. Farkasházi Fischer Jenő herendi porcellángyára két szekrény díszedényt állított ki. Formában és színben egyaránt nemes, s egyes darabjai a sèvres-i gyár termékeivel vetélkednek. Ha e kísérleteket külsőleg is teljesen bevégzett alkotások fogják követni, s ha Fischernek ez edények méltó montirozására is lesz gondja, a nagymultú herendi gyár külföldön is könnyen vissza fogja hódítani elvesztett piacát, sőt kiszámíthatatlan jövőnek néz elébe. Szintily meglepőek Vögerl Gusztáv Károlynak nagy tűzben égetett agyagedényei, melyek szinte versenyeznek a herendi porcellánokkal. Az aránylag nagyon olcsó árak remélhetőleg vásárló közönségünkhöz is útát fognak nekik nyitni. Érdekesek Hüttl Tivadarnak Horti Pál tervei szerint díszített tányérai is.

Nagyon érdekesek a vidéki fazekasmestereknek Gróh István és Horti Pál mintái és útmutatása szerint készült edényei. A kereskedelemügyi miniszter megbízásából Gróh és Horti beutazták a vidéket, felkeresték a fazekasmestereket, mintákat rajzoltak nekik, s technikai fogásokkal ismertették meg őket. Az így készült munkák láthatók a jelen kiállításon. Már a megnyitás estéjén újszólván valamennyi elkelt, a mi fényesen bizonyítja a gondolat életrevalóságát. Óhajtjuk, hogy ez az akció minél szélesebb keretben folytatódjék, s így a vidéki kisipar művészeti haladását és nagyobb kelendőségét biztosítsa. E célra azonban kívánatos volna, hogy a tervezők az ezelőtt használt népies díszítést, a mennyire lehet, figyelembe vegyék s azt nemesítsék, s e mellett főképen a technika javítását tartásák elsőrendű feladatuknak. Ez irányban korlátot csak az szabhat, hogy az áraknak — a kelendőségre való tekintetből nem igen szabad magasra szökkenniök.

Az üvegipar termékei közt csupán Sovánka Imre és István maratott üvegei igazán elsőrendűek; Giergl Henrik, s az Első Magyar Üveggyár munkái, technikai kiválóságuk mellett, erősebb művészi törekvések hiányát éreztetik. Nagyobb cégeink, — az ércipar terén is — még mindig nem látják be, hogy egy tehetséges tervező művész foglalkoztatása búsán meghozza kamatait.

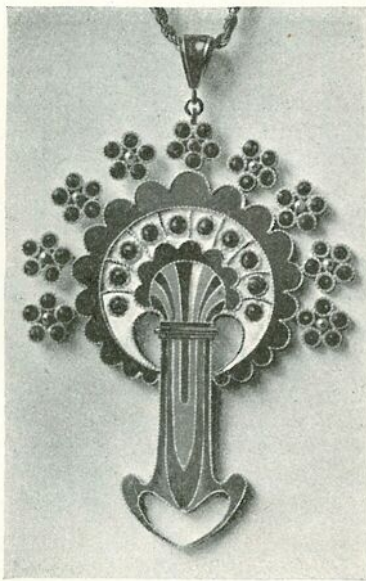
A színes üveg felhasználásában Róth Miksa, mint mindig, kitűnő. Különösen pompás hatású az a kis rekeszes lámpaborító, melyben szitakötők vannak ügyes díszítő motívumokul alkalmazva. Róth újabb időben kiváló kedvvel műveli a mozaikot, s eredményeinek pompás példája most kiállított kandallója. Csupán a repülő madarakkal naturalistikusan díszített padló ellen van stilisztikai kifogásunk.

Az ércmunkák között szintén akad elég dicséretreméltó. Beck Fülöp tintatartója igazi kis chef d'oeuvre; formája rendkívül nemes; egyszerűsége mintaszerű. Gazdagabb, de kevésbé tiszta Rintel Géza tintatartója, melynek terve az Iparművészeti Társulat pályázatán az első díjat nyerte. Árt neki a bronzban való kivitel; úgy látszik, világosabb, könnyebb anyagban, pl. ónban volt gondolva. A Szandrik gyár ezüst- és china-ezüst edényei tehnikailag teljesen kifogástalanok; formákban is jók, de azért érzik rajtuk egy önállóbb tervező hiánya. Rappaport világhírre vergődött zománci tökéletesednek s terjedelemben is nőnek; csak az edények foglalatára nem fordít elég művészi gondot. Huber Oszkár zománc-ékszerei nagyon ízlésesek, finomak; csak talán kissé nagyok s nehézkesek arra, hogy a gyakorlati életbe is átmelessenek, s a nők kedves ékszerévé válhassanak. Hubertet tehetsége inkább a nagyobb alkotásokra utalja; pompás kelyhe erre vall. Reméljük, hogy valamely nagyobb egyházi feladat alkalmat fog neki nyújtani tudásának teljes nyilvánítására.

Nagyobb ércmunkákban érezhető hiány mutatkozik. A Forreider és Schiller készítette kovácsolt vas kandeláberen a munka tehnikai része kiváló; a tervezetnek magának azonban művészi értéke alig van. A kisebb csillárok között sincs sok művészi becsű dolog.

Ha még Fischhof Jenőnek, jól ismert, igazán elsőrangú börmunkáit, Kabay Dánielnének és özv. Kotschy Erikének színben s tehnikában rendkívül finom selyem szőnyegeit, Mirkovszky Gézának festett selyem- és égetett bársony munkáit felemlítjük, végeztünk a kiállítás anyagának legkimagaslóbb, vagy legszembetűnőbb részével. Ennyiből is kitetszik, hogy bár egyes tehnikai ágak művelése még kissé el van hanyagolva, némelyekben, különösen a butorkészítésben s a keramiában, büszkék lehetünk eredményeinkre. Bizton feltehetjük, hogy a közeli turini iparművészeti kiállítás nagy sikert fog hozni számunkra. S reméljük, hogy ezúttal a valóság nem fogja megcáfolni a téóriát.

Meller Simon.

ZOMÁNCOS NÁSFA.
TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
HUBER OSZKÁR.

ANGOL AGYAGIPAR.

Háztartási és fényűzési cikkeinkben a francia ízlés egyoldalú befolyása ma már mind nagyobb arányokban kénytelen megosztani a tért az angol stílus komolyabb, masszívabb tartalmával, nehezebb, de egyszerűbb eleganciájával. És ez a szellem nemcsak a tulajdonképeni kézműparban hódít, hova-tovább mindinkább átmegy a művészeti alkotások más tereire is, különösen az építőművészetre. Meg kell azonban jegyezni, hogy ennek a jelenségnek természetes okai és feltételei nem mindig találhatók fel a mi viszonyainkban és felfogásunkban, nem mindig állnak összhangzatban nemzeti karakterünkkel és életmódunkkal.

Az angol építőművészetben, p. o. újabban a terrakotta nyer mind szélesebb körben alkalmazást, kapcsolatosan a téglával. Ennek oka azonban, a mit nem mindig méltatnak figyelemükre nálunk e stílus utánczóit, hogy Angliában ez az anyag jobban tűri a légkör savainak behatását mint a honi kő, s a mellett az is az éghajlat sajátosságainak tulajdonítható, hogy a terrakotta új krémfehér színe idővel igen szép halványsárga, barnás és szürkés nűanszoknak enged helyet, a mi hasonlóvá teszi a márványhoz, s szerencsésen harmonizál az épület testét képező téglával. Ma már egész erkélyeket, párkányzatokat, oszlopcsarnokokat építenek terrakottából, mintába öntve és kiégetve, melyek kevesebbe kerülnek, mint ugyanazok az ornamentumok kőből kifaragva s alig különböznek ezektől szépségre, ha a művészeti elv teljes szigorát tekinteten kívül hagyjuk.

Egészen ebben a rendszerben épült a kensingtoni múzeum könyvtára is, az angol építőművészetnek eme talán legszebb alkotása az utóbbi száz év alatt, az összes középületek közt, melyet Moodie tervezett, az állami művészképző intézet jeles tanítványa. Dekorativ részei is az